

“Ko su muške izbjeglice koje su bile prisutne u bazi nizozemskog bataljona u Potočarima u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine?”

Istragu je provela dr. Nevenka Tromp-Vrkic

U ime
Komisije za naknadu štete Potočari

Hag, 31. mart 2021. godine

SADRŽAJ

1. POZADINA I STRUKTURA.....	3
2. ISTRAŽIVAČKA PITANJA I ZAKLJUČCI	3
3. ISTRAGA.....	4
4. OBJAŠNJENJE PO KORAKU.....	4
5. PROTOKOL.....	8
6. EPILOG.....	8

1. Pozadina i struktura

Devetnaestog jula 2019. godine, Vrhovni sud Nizozemske je presudio da država Nizozemska nije pružila zaštitu približno 350 muških izbjeglica koji su se nalazili u bazi nizozemkog bataljona u Potočarima u poslijepodnevni satima 13. jula 1995. godine. Vrhovni sud je odredio da je Država odgovorna za 10 posto štete koju su pretrpjeli srodnici stradalih izbjeglica. Nizozemska Komisija za naknadu štete Potočari (u daljnjem tekstu NCCP) ima zadatak za sprovedbu uredbe za naknadu štete.

NCCP je dala nalog da se sprovede istraga kako bi dobila više sigurnosti o broju i identitetu muških izbjeglica u okviru presude. Ishod istrage služi kao podrška pri brznoj i pouzdanoj procjeni zahtjeva za naknadu štete.

Za svrhu istrage, istraživačica je prikupila postojeće spiskove imena od strane lokalnih i međunarodnih organizacija, uporedila ih i provjerila na osnovu nedavnih podataka Instituta za nestale osobe.¹

Uprkos vrlo temeljitoj istrazi koja je izložena u nastavku, 25 godina nakon strašnih događaja u Srebrenici, više nije moguće sa sigurnošću utvrditi ko je bio prisutan u bazi u poslijepodnevni satima 13. jula 1995. godine. Rezultati istrage stoga nisu jedina i posljednja riječ u odluci da li srodnici preminule osobe mogu doći u obzir za naknadu. NCCP takođe pruža srodnicima priliku da na drugi način učine vjerovatnim da je žrtva bila prisutna u bazi nizozemkog bataljona dotičnog datuma i dijela dana.

2. Istraživačka pitanja i zaključci

NCCP je dala nalog da se sprovede istraga u odnosu na sljedeća dva pitanja:

- I "Ko su muške izbjeglice koje su bile prisutne u bazi UN-a u Potočarima u poslijepodnevni satima 13. jula 1995. godine?"
- II "Ko od prisutnih izbjeglica u UN bazi u Potočarima u poslijepodnevni satima 13. jula 1995. godine se može računati kao žrtva u smislu presude Vrhovnog suda od 19. jula 2019. godine?"

Zaključak

Poređenje različitih postojećih međunarodnih i lokalnih spiskova imena i verifikacija na osnovu nedavnih podataka Instituta za nestale osobe pokazuje da je u odnosu na 258 osoba vrlo vjerovatno ili vjerovatno da su bili prisutni u bazi UN-a u Potočarima u poslijepodnevni satima 13. jula 1995. godine i da pripadaju žrtvama u smislu presude Vrhovnog suda.

---

¹ MPI (INO – *Institut za nestale osobe*) je ugledan institut sa jedinstvenom bazom podataka o nestalima tokom rata u BiH. Pogledati više na web stranici INO: <http://www.ino.ba/o-institutu/default.aspx?id=13&langTag=hr-HR>

- Za 75 osoba može se sa određenom mjerom sigurnošću utvrditi da su preživjeli događaje od 13. jula 1995. godine. Neke osobe iz ove grupe su još uvijek žive. Druge su umrle poslije rata. Preživjeli se ne smatraju žrtvama u smislu presude Vrhovnog suda.²

3. Istraga

U odgovoru na istraživačka pitanja, istraživačica je koristila sljedeću metodu.

- a. Prikupljanje postojećih spiskova imena
- b. Procjena pouzdanosti različitih postojećih spiskova imena
- c. Analiza i evaluacija spiskova
- d. Verifikacija pojedinačnih imena
- e. Raspored u kategorije

4. Objašnjenje po koraku

Istraga je sprovedena na osnovu pet koraka.

a. Prikupljanje postojećih spiskova imena

Materijal koji se koristio za ovu istragu sastoji se od različitih spiskova sa imenima muških izbjeglica, koji su vjerovatno bili prisutni u bazi UN-a u Potočarima u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine. Spiskovi su izdati od strane lokalnih i međunarodnih organizacija.³ Prikupljeno je ukupno 7 spiskova. Nijedan spisak prikupljen u toku ovog istraživanja nije potpun, konačan ili bez grešaka.

Izvještaj NIOD-a (2002) predstavljao je početnu tačku u potrazi spiskova imena izbjeglica koje su mogle biti prisutne u bazi nizozemkog bataljona 13. jula 1995. godine. Izvještaj se poziva na nekoliko spiskova imena koji su sastavljeni tokom ili neposredno nakon pada enklave – počevši sa „Franken spiskom“ koji sadrži 255 imena.

Drugi spiskovi imena koji su korišteni u istrazi, su:

- Spiskovi srodnika od strane advokata (dobijeni od nizozemskih advokata Udruženja Majke Srebrenice);
- Međunarodni komitet Crvenog krsta (MKCK) Spisak Nestalih osoba u Bosni i Hercegovini;
- Spisak Federalne Policije Bosne i Hercegovine (BiH);

---

² U različitim tekstovima (spiskovima) izrazi 'izbjeglica', 'žrtva', 'nestala osoba' i 'preminula osoba' koriste se naizmjenično. Pojam 'izbjeglica' koristili smo što više moguće u tekstu, jer se ovaj pojam takođe pojavljuje u presudi Vrhovnog suda iz 2019. godine. U pravnom smislu, postoji suštinska i važna razlika između izraza 'izbjeglica' i 'žrtva', kao i između 'žrtva', 'nestala osoba' i 'preminula osoba'. Pod žrtvom genocida (ili drugih masovnih zločina poput ratnih zločina ili zločina protiv čovječnosti) ne računaju se isključivo 'preminule osobe'. Stoga je važno zadržati primjenjive definicije UN-a kako bi se jasno pokazale razlike.

³ Tokom istrage prikupljeni su i brojni popisi koji su sastavljeni kasnije i zbog toga nisu spomenuti u izvještaju NIOD-a. Konačno, tokom ovog istraživanja uspostavljen je kontakt s nizom preživjelih koji su na temelju svojih sjećanja iznjedrili više imena i pružili više jasnoće o vjerodostojnosti 'Franken spiska' kao i o imenima izbjeglica koje se ne nalaze na 'Franken spisku'.

- Spisak Instituta za nestale osobe svih nestalih lica iz Potočara u periodu od 10. do 15. jula 1995. godine;
- 5b. MPI popis sa svim imenima osoba koje su nestale u bazi UN-a u Potočarima;
- Imena lokalnih zaposlenika u nizozemskoj bazi;
- Spisak svjedoka.

b. Procjena povjerljivosti različitih spiskova imena.

Sedam spiskova imena procijenjeni su na osnovu autentičnosti, autoriteta i integriteta. 'Franken spisak' ima visok stepen autoriteta: ovaj spisak je sastavljen 12. ili 13. jula 1995. godine na zahtjev nizozemskog bataljona i nije se mijenjao od samog sastavljanja u julu 1995. godine.⁴ Zbog svog porijekla, za ovaj spisak se smatra da je najautentičnija lista i zato je korištena kao osnovna lista u istrazi. Ova lista sadrži slijedeće informacije: ime, godinu rođenja i posljednje mjesto prebivališta izbjeglica. Podaci sa spiska detaljno su provjereni i po potrebi korigovani upoređivanjem sa svim ostalim spiskovima. Ostali spiskovi su provjereni upoređivanjem sa 'Franken spiskom'. Imena koja nisu navedena na 'Franken spisku' prebačena su u istragu pitanja II.

c. Analiza i evaluacija spiskova

Podaci na listama su temeljito provjereni i po potrebi ispravljeni. To je bilo neophodno iz razloga što je u nekim slučajima bilo teško dešifrirati rukopise različitih autora: neka imena su napisana duplo, neka imena i mjesta prebivališta su pogrešno napisana, a u nekim slučajevima navedeno mjesto prebivališta bilo je malo selo koje pripada opštini. U nekim slučajevima godina rođenja je nedostajala ili bila netačna. Tamo gdje su pronađeni različiti podaci koji se oslanjaju na činjenice - na primjer godina rođenja, mjesto rođenja i mjesto nestanka - o nekoj osobi, zabilježeni su svi prikupljeni podaci.

d. Verifikacija imena

Koraci istrage od a. do c. donijeli su 347 imena izbjeglica koje su mogle biti prisutne u bazi u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine. To su imena koja:

- a. Se nalaze na 'Franken spisku'
- b. Imena koja potiču sa jednog ili više drugih spiskova, ali koja nisu navedena na 'Franken spisku'. Ova lista se vodi kao 70 Plus lista. To je bilo u skladu sa izvještajima očevidaca koji su izjavili da se nisu svi muškarci registrovali prilikom sastavljanja 'Franken spiska'. Neke izbjeglice nisu željele dati svoja imena, jer su se plašili da će im to stvoriti više problema. Očevici su procijenili broj i identitet ove grupe na odprilike 70 osoba.⁵ Lista 70 Plus uključuje 89 imena, sastavljenih od:

⁴ Izvori spominju i 12. i 13. jula kao datum sastavljanja Frankenovog spiska. U ovom istraživanju pretpostavili smo da registrovana imena pružaju pouzdanu sliku prisutnosti spomenutih osoba, čak iako je spisak sastavljen u poslijepodnevnim satima 12. jula 1995. godine. Prema opisu događaja 12. i 13. jula 1995. godine, nije vjerovatno da su izbjeglice mogle ili htjele napustiti bazu tokom noći s 12. na 13. juli 1995.

⁵ "Prema Frankenu i bivšim prevodiocima, bilo je sedamdesetak muškaraca koji su odbili da stave svoja imena na spisak, jer su umjesto zaštite očekivali probleme ako bosanski Srbi pronađu njihova imena. Dakle, to se svodi na broj oko trista dvadeset", u "Srebrenici - sigurnom području" (Boom, 2002) p. 2659.
http://publications.niod.knaw.nl/publications/srebrenicarapportniod_nl.pdf

- Svih imena koji su prikupljeni prvim korakom istrage i koji se ne nalaze na 'Franken spisku'. Radi se o imenima sa spiska advokata srodnika (**lista II**) i na spisku Federalne Policije Bosne i Hercegovine (**lista IVa i IVb**).
- Imena koja potiču sa tri spiska koji su sastavljeni u potrazi za imenima 70 izbjeglica, koji svoje ime nisu željeli navesti za 'Franken spisak'.

Svih 347 imena su potom verifikovani upoređivanjem sa informacijama iz baze podataka INO. Prvo su verifikovani ime i prezime i, ukoliko moguće, mjesto rođenja, datum rođenja i posljednje mjesto prebivališta.

Missing Persons Institute (INO - Institut za nestale osobe)⁶ vodi centralni registar nestalih osoba (CEN) rata u BiH. INO ima nekoliko elektronskih baza podataka, uključujući (1) datoteku koja sadrži informacije o nestalim licima; (2) registar žrtava i lokacije masovnih grobnica; (3) bazu podataka davalaca krvi za DNK identifikaciju žrtava. Informacije u ovim bazama podataka omogućavaju verifikaciju podataka o identitetu (godina rođenja, mjesto rođenja, datum smrti) žrtava, preživjelih i srodnika. INO-ovi podaci o datumu i mjestu nestanka i mjestu gde je osoba posljednji put viđena takođe mogu pomoći u potkrepljivanju ili potvrđivanju prisustva izbjeglice u bazi u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine.

Informacije koje sadrže baze podataka INO-a za identifikaciju nestale osobe korištene su za odgovor na istraživačko pitanje 2. Na osnovu podataka INO-a o ekshumaciji i okolnostima smrti žrtava, datumu i mjestu nestanka i na osnovu registra davalaca krvi, za većinu od 347 imena moglo se utvrditi da li ih treba brojati među žrtvama ili su moguće preživjeli događaje uslijed pada Srebrenice.

e. Klasifikacija u četiri kategorije

Nakon završetka verifikacije su klasifikovana imena na postojećim spiskovima.

- **Vrlo vjerovatno**

Za svako ime s ovom klasifikacijom utvrđen je visok stepen vjerovatnoće da je dotična nestala osoba bila prisutna u bazi UN-a Potočarima u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine i da pripada jednoj od žrtava u smislu presude Vrhovnog suda. To se odnosi na sva imena na 'Franken spisku' koja nisu identifikovana kao preživjele osobe, kao i na imena koja dolaze sa 70 Plus liste i za koje je baza UN-a u Potočarima navedena kao mjesto nestanka.

- **Vjerovatno**

Ovo se odnosi na nestale osobe sa takozvane 70 Plus liste za koje se baza UN-a u Potočarima ne navodi u bazi podataka INO-a kao mjesto nestanka, već Srebrenica ili Potočari. Imena ovih

---

⁶ Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine osnovan je 30. avgusta 2005. godine kao institucija na državnom nivou, na Međunarodni dan nestalih osoba. To je bio prenos odgovornosti sa entitetskih komisija i uspostavljanje Centralnog registra nestalih osoba (CEN), vraćanje dostojanstva žrtvama, odgovor njihovim porodicama i doprinos pravdi i pomirenju.

Pokretanje Instituta za nestale osobe. Pogledajte više na web stranici INO:
<http://www.ino.ba/o-institutu/default.aspx?id=13&langTag=hr-HR>

11 osoba navedena su na više od jednog od prikupljenih spiskova, ne uključujući 'Franken spisak', a podaci INO-a ukazuju na Srebrenicu i / ili Potočare kao mjesto nestanka. Sa obzirom da su za značajan broj osoba sa 'Franken spiska' podaci INO-a takođe naveli drugo mjesto nestanka, na osnovu ovih podataka ne može se isključiti da je 11 osoba bilo prisutno u bazi.

- **Preživjeli**

Ovo se odnosi na imena sa svih spiskova za koja je INO verifikacija pokazala da su preživjeli rat. Neke osobe su još žive, a druge su umrle nakon rata. Nedostatak imena u registru nestalih nije uvijek potvrda da je neko preživjeo rat: to može biti i zbog činjenice da ga nijedan član porodice nije prijavio kao nestalog. Jedan od načina da se potvrdi da je neko preživjeo rat bio je uvid u 'podatke o davanju krvi INO'. Pokazalo je se da je značajan broj izbjeglica koje su preživjele rat djelovao kao davalac krvi u identifikaciji nestalih članova porodice poslije rata.

- **Nejasno: mjesto nestanka se razlikuje**

Nestala osoba nalazi se na jednim od spiskova, a ne na 'Franken spisku'. Provjera nije potvrdila da je mjesto nestanka Srebrenica, Potočari ili baza UN-a u Potočarima. Takođe se ne može sa sigurnošću isključiti da su ove osobe bile prisutne u bazi nizozemskog bataljona u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine.

5. Protokol

Uprkos temeljitom pristupu, istraga provedena 25 godina kasnije ne može pružiti potpunu sigurnost o imenima svih izbjeglica. Rezultati istrage stoga ukazuju koliko je vjerovatno da je osoba sa jednog od spiskova bila prisutna u bazi UN-a u Potočarima u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine.

Zaključak ove istrage je da je za 258 osoba vrlo vjerovatno ili vjerovatno da su bile prisutne u bazi UN-a u Potočarima u poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine i da se mogu računati među žrtvama u smislu presude Vrhovnog suda.

Za dalja istraživanja prisustva muških izbjeglica, istraživačica je sastavila protokol na zahtjev NCCP-a. Istražni koraci opisani u protokolu mogu se izvršiti kada komisija primi zahtjeve koje se odnose na žrtve koje nisu navedene u ovoj istrazi.

6. Epilog

Ovu istragu je po nalogu NCCP-a provela gđa. Dr. N (Nevenka) Tromp-Vrkić; zaposlena na Univerzitetu u Amsterdamu i dugogodišnji istraživač Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju.

Cilj istrage je da se stekne veća jasnoća o broju i identitetu približno 350 muških izbjeglica koji su poslijepodnevnim satima 13. jula 1995. godine boravili u bazi UN-a u Potočarima. Podaci iz istrage doprinose pouzdanoj dodjeli naknade štete srođnicima.

Nizozemska komisija za naknadu štete Potočari zahvaljuje se svima koji su pokazali spremnost da na bilo koji način sarađuju u sklopu ove istrage.
